

Ana Haraga

Vocabularul

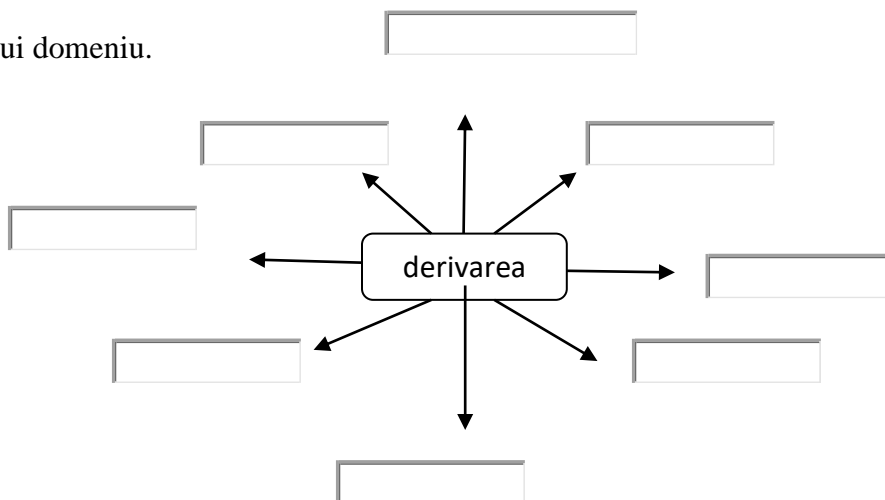

**Fișe de lucru pentru activități remediale
Clasele V-VI**

Vocabularul

Fișă de actualizare și sistematizare a informației

a) Asociază conceptului de *derivare* toate noțiunile studiate care corespund acestui domeniu.

b) În vorbire, cuvintele pot fi folosite cu sens sau

c) *Sinonimele* sunt

d) *Antonimele* sunt

Fișa de lucru nr. 1

Citește textul:

„Iar Șoimaru își duse într-o întinsoare călărimea întărâtată ca și el spre curtea boierului. Izbiră pe mazuri, îi întoarseră în loc și începură a-i bate și a-i tăia până ce-i năruî în iazul Răutului. Și trecură mai departe și se opriră cu caii în răsuflet greu la curtea boierească.

- Aici e ghizuina dușmanului! S-o risipim și s-o dăm vântului!

Ludno și cu domnița lui, înspăimântați de neașteptata năvală, ieșiră în pridvor, coborâră scările; apoi, văzând săbii sclipind spre ei, se răsuciră ca să scape îndărăt. Femeia țipa cu glas sfredelitor și ascuțit; leahul trase pala. Flăcării năvăliră asupra lor. Dar Șoimaru se repezise și acoperi pe Magda cu sabia.”

(M. Sadoveanu – *Neamul Șoimăreștilor*)

1. Identifică și transcrie toate cuvintele formate prin derivare din primul alineat și subliniază cu o linie rădăcina.

2. Numește compartimentul vocabularului în care se integrează cuvintele: *mazuri*, *leahul*, *boierului*, *pala* și precizează felul acestora.

3. Extrage din text două arhaisme care se mai folosesc și astăzi, dar cu alt sens. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare.

4. Scrie sinonimele structurilor/ cuvintelor:

într-o întinsoare..... ;

întărâtată..... ;

năruî..... ;

năvăliră..... ;

pridvor..... ;

sfredelitor ;

acoperi..... ;

a risipi..... ;

a) Completează seria sinonimelor cu ajutorul dicționarului.

b) Alege sinonimul adecvat contextului pentru fiecare cuvânt dat și înlocuiește-l

în text. Care ți se pare mai potrivit: cel ales de tine sau de Sadoveanu?

5. Extrage din text patru cuvinte care pot avea antonime și precizează-le.

6. Identifică patru cuvinte utilizate cu sens diferit față de cel propriu. Alcătuieste câte un enunț în care fiecare să fie utilizat cu sensul lui propriu.

7. Transcrie numele proprii din text. Care este românesc? Cum explici celălalt nume?

8. Caută în text un substantiv comun prezent în vocabularul limbii române și ca substantiv propriu, nume de familie. Cum explici situația?

a) Exemplifică alte cinci substantive – nume de familie care au apărut în același mod.

9. Scrie cinci cuvinte din câmpul lexical al cuvântului *pală*.

10. Ce indicii importante despre text îți oferă prezența arhaismelor?

11. Ce îndemn le transmite Șoimaru oștenilor prin spusele: *S-o risipim și s-o dăm vântului!?* Găsește o altă formulare a ideii, apropiată ca sens.

Fișa de lucru nr. 2

Citește textul:

„Atunci porunci Șoimaru să s-aducă șumuiioacele de paie și tăciunii și dădu foc curții de la Murgeni el singur cu mâna lui. S-au zbatut, s-au răsucit flăcările toată noaptea. Ș-a poruncit pe urmă răzeșilor s-o dărâme și s-o împrăștie în patru părți. Și, până luni la amiază fiind curtea asemănată cu pământul, a hotărât să vie pluguri.

Era un cer fără soare și mohorât deasupra și soseau de la munți, pe vârfurile înălțimilor, nouri zdrențuiți. Tudor sta drept pe cal și neînduplecat; și ieșiseră și toți Șoimăreștii, bătrâni, femei și copii; și priveau cum trec fără încetare brăzdare cu șase boi și apasă pe cormane oșteni, înnegrind și asemănând încet bătătura unde sălășluisse stăpânirea Orheiului.”

(M. Sadoveanu – Neamul Șoimăreștilor)

1. Extrage din ultimul alineat patru cuvinte derivate cu sufix.

2. Explică scrierea cu *-nn-* a cuvântului *înnegrind*. Exemplifică alte cinci cuvinte care se scriu la fel.

3. Scrie cinci cuvinte din familia lexicală a cuvântului: *foc*.

4. Alcătuește un enunț în care substantivul *foc* să aibă sens figurat.

5. Identifică în text două cuvinte folosite cu sens propriu
.....și două, cu sens figurat.....

6. Încercuiește din seria dată doar cuvintele formate prin derivare de la cuvântul *drept*: *dreptate, dreptunghi, drepti, îndreptățire, drept-credincios, îndrepta, îndreptar*.
Explică alegerea.

7. Găsește câte un sinonim potrivit pentru cuvintele și structurile: *șumuiioace, dădu foc, singur cu mâna lui, neînduplecat*.

a) Încercând să substitui în text cuvintele date cu sinonimele găsite de tine, arată care ți se pare mai potrivit.

Fișa de lucru nr. 3

Citește cu atenție textul:

„Cărbunarul locuia singur într-o casă și se ruga de nălbitor să vie ca să locuiască cu el; dar nălbitorul îi răspunse:

- Nu pot face asta, căci mă tem că cele ce eu voi nălbi, tu le vei umplea de funingine.

Învățătură: *Asta însemnează că tot ce nu-i asemănător nu se poate întovărăși.*”

(Esopia)

1. Arată cum s-au format cuvintele:

cărbunarul.....

nălbitor

însemnează.....

întovărăși.....

2. Găsește câte un cuvânt din aceeași familie lexicală pentru fiecare verb din text:

3. Care din verbele identificate în text este utilizat cu formă diferită de cea literară? Scrie forma corectă.

4. Scrie formele corecte ale cuvintelor *nălbitor* și *nălbi*.

5. Ce denumesc substantivele *cărbunare* și *nălbitori*?.....

Exemplifică alte cinci substantive care denumesc profesii și care au ieșit din uz.

6. Înlocuiește în text următoarele cuvinte sau structuri cu altele, care par potrivite în context: *locuia*, *se ruga de*, *răspunse*, *însemnează*, *asemănător*, *întovărăși*.

7. Formulează o explicație potrivită pentru scrierea diferită a cuvântului „învățătură” față de restul textului.

Fișa de lucru nr. 4

1. Exemplifică pentru fiecare sufix câte patru cuvinte derivate:

- ință:
- ime:
- et:
- ist:
- ean:
- ăraie:
- escu:
- ilă:
- ăni:
- os:
- uriu:

2. Exemplifică pentru fiecare prefix câte patru cuvinte derivate:

- de-:
- des-:
- în-:
- re-:
- pre-:
- stră-:
- sub-:
- ne-:

3. Scrie diminutivele cuvintelor: *ban* -, *colac* -,
vorbă -, *obraz*-, *nas*-, *prostie* -,
boabă-, *sat* -, *viață* -, *gârlă* -,
măr -, *masă* -, *fir* -

4. Scrie câte un derivat de la fiecare substantiv propriu: *Buzău* -,
Creangă -, *Carpați* -, *Dacia* -, *Dunăre* -,
Hârlău -, *Pașcani* -, *Vrancea*-, *Crișan* -,
Oaș -, *Vaslui* -, *Galați* -, *Giurgiu* -

5. Extrage diminutivele din textul dat:

„Fost-au, cică, un Novac
Un Novac, Baba-Novac,
Un viteaz de-ai lui Mihai
Ce sărea pe șapte cai
De striga Craiova vai!
El un fecioraș avea
Și tot astfel îi zicea;
- Fecioraș, Gruiuțul meu!...
Ascultă de ce-ți zic eu (...)
- Ahei! Corbi, corbișor,
De vrei tu să-mi faci pe dor”

Ține inelușul meu
Și du-l unde voiesc eu (...)
Corbul vesel croncănea,
Inelul în plisc punea,
Aripile-și întindea
Și pe cer el se zărea
Întâi ca un porumbaș,
Apoi ca un lăstunaș,
Apoi ca un bondăraș.
Și-n zare dac-ajungea,
El în zare se ștergea!”

(Novac și corbul)

6. Explică utilizarea diminutivelor în acest text.

.....
.....
.....

7. Extrage din coloana din dreapta un verb format prin derivare:

8. Exemplifică alte cinci verbe formate la fel:

.....
.....

10. Exemplifică alte zece prenume derivate cu sufix diminutival:

.....
.....

11. Scrie patru cuvinte din familia lexicală a cuvântului *șapte*.

.....

12. Identifică o greșeală în al treilea vers și corectează-o.

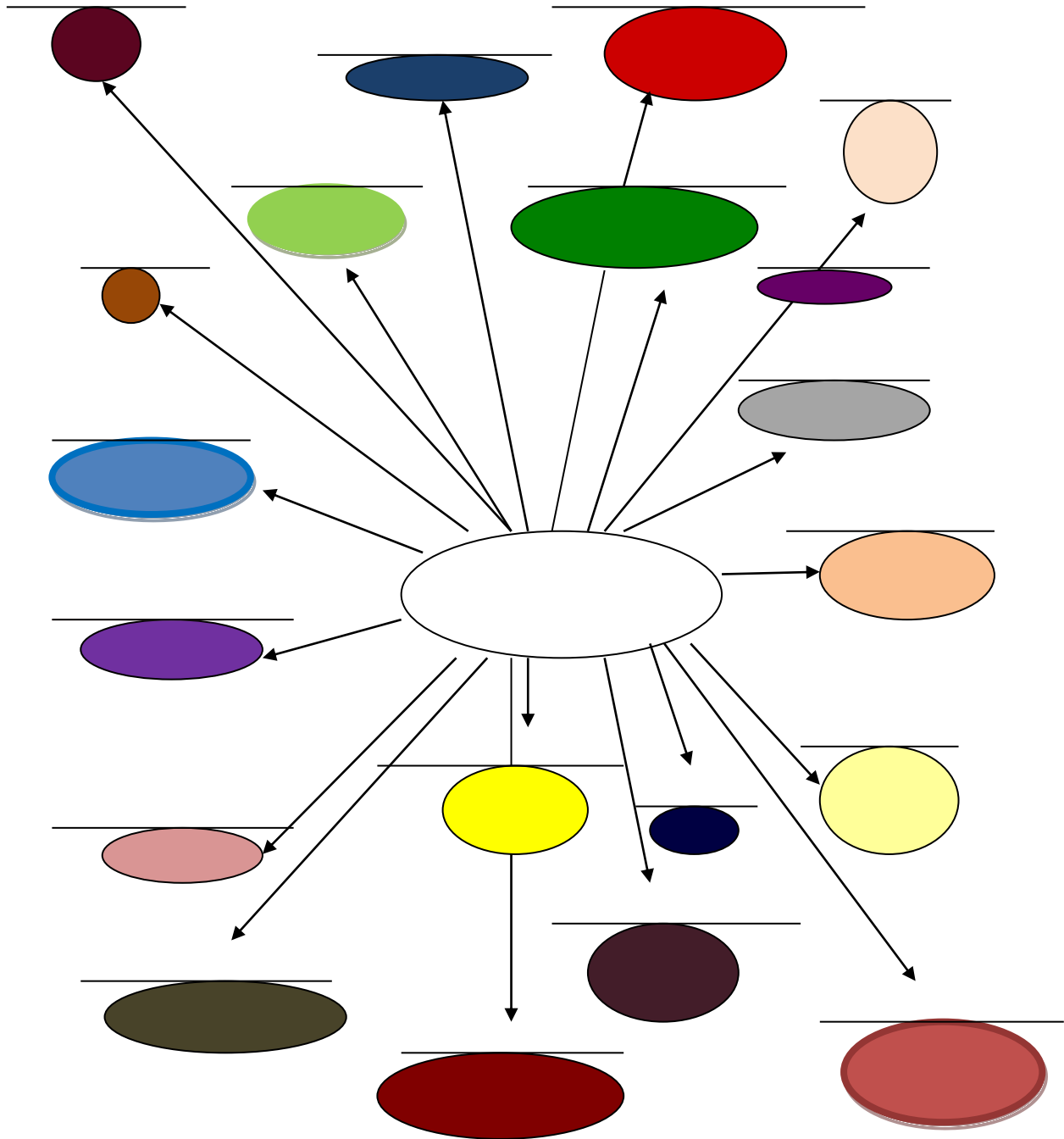
.....

13. Scrie sinonimele adecvate contextului pentru cuvintele: *viteaz* -

.....; *întindea* -; *se ștergea* -

Fișa de lucru nr. 5

1. Numește fiecare culoare prin substantivul corespunzător. Scrie în spațiul din centrul figurii ce formează aceste cuvinte.

2. În câmpul lexical structurat anterior ai găsit douăzeci de cuvinte care denumesc culori. Completează spațiile punctate din enunțurile următoare cu câte un cuvânt din acest câmp lexical, folosit o singură dată.

Cerul dimineții eraca marea.

Avea o bluzăși un șal..... .

..... este culoarea mea preferată.

Sora mea partă mai ales haine..... .

Camera mea are pereții....., iar holul este vopsit în

În pahar turnase o licoare.....

Purta un pardesiu și ghetuțe..... de lac.

Sub braț ținea o mapă, cu margini.....

Ochelarii ei au rame....., deși ar fi preferat..... .

Draperia avea flori mari, pe un fond..... .

Pe deget îi strălucea inelușul cu piatră..... .

În amurg, cerul..... părea mai aproape de pământ.

Dacă voi combina.....cuvoi obține.....

3. Alcătuieste familiile lexicale a două dintre substantivele care denumesc culori, la alegere.

4. Scrie zece substantive proprii formate de la câte un substantiv care denumește o culoare.

5. Scrie cinci derivate de la cinci cuvinte diferite identificate la exercițiul 1, care să indice sensul de *nuanță/tentă* a unei culori.

Fișa de lucru nr. 6

1. Scrie în dreptul fiecărei țări/ fiecărui continent substantivele care denumesc membrii populației, la singular, masculin și feminin. În ultima coloană, scrie un alt derivat de la substantivul care denumește țara.

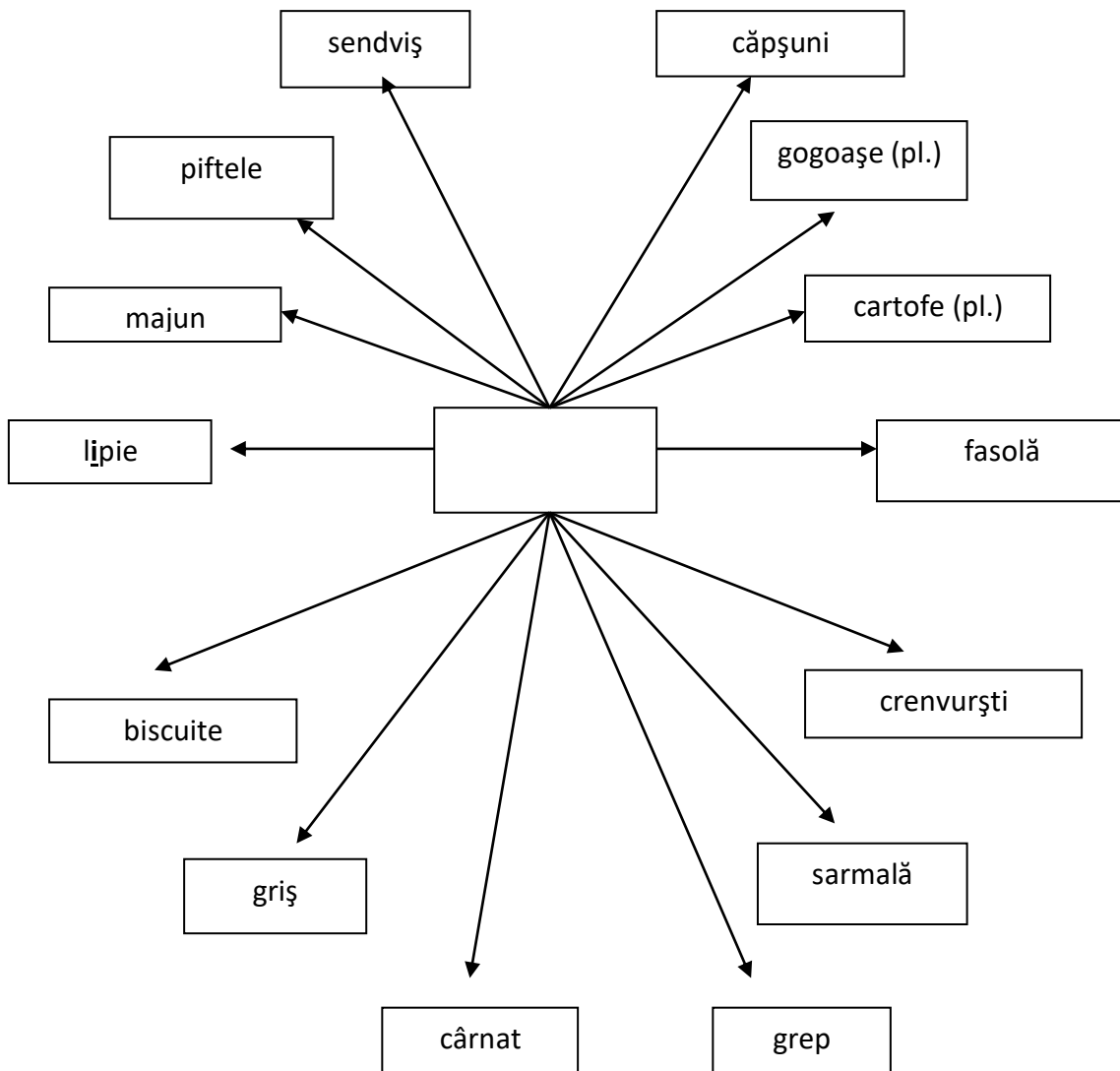
Italia			
Germania			
Franța			
Coreea			
Japonia			
Olanda			
China			
Peru			
Ungaria			
Rusia			
Ucraina			
America			
Europa			
Asia			
Africa			
Australia			

2. Scrie perechile masculin– feminin pentru membrii fiecărei naționalități conlocuitoare de la noi.

3. Scrie câte un substantiv propriu, existent în limbă, format de la fiecare din cuvintele găsite la exercițiul 2.

1. Taie cu o linie orizontală cuvântul scris greșit și scrie dedesubt forma lui corectă: *îneebunit, înnaintare, înpădurit, împătrit, deszăpezit, conmesean, înnotător, comfort, filigram, înbilat, padantiv, cosătean, compatriot.*

2. Cuvintele de mai jos intră în alcătuireaal alimentelor. Între ele, sunt câteva scrise greșit. Identifică eroarea, taie cu o linie cuvântul și scrie dedesubt forma lui corectă.

3. Scrie zece titluri de basme/ povești, care să conțină un cuvânt derivat.

4. Completează numele următoarelor personaje de basm:

<i>Barbă</i>	<i>Rilă</i>
<i>Muma</i>	<i>Păunașul</i>
<i>Zâna</i>	<i>Zâna</i>
<i>Făt</i>	<i>Harap</i>
<i>Craiul</i>	<i>Albă</i>
<i>Ileana</i>	<i>Scufița</i>
<i>Strâmbă</i>	<i>Faurul</i>
<i>Statu</i>	<i>Ileana</i>

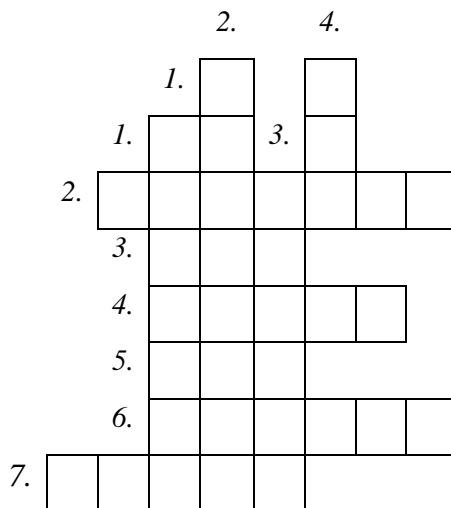
b) Formulează o concluzie referitoare la scrierea acestor substantive proprii.

5. Acătuieste o listă cu toți colegii tăi de clasă care au câte două prenume.
Explică regula ortografică pe care ai respectat-o în rezolvarea acestei sarcini.

Fișa de lucru nr. 7

1. Consultând dicționarul, completează rebusul cu sinonimele următoarelor cuvinte:

calități...

ORIZONTAL

1. Strigăt cu care se îndeamnă caii;
2. Mărinimos;
3. Voalul popular?
4. Cinstit;
5. Cusătură de margine;
6. Binevoitor;
7. Ager la minte;

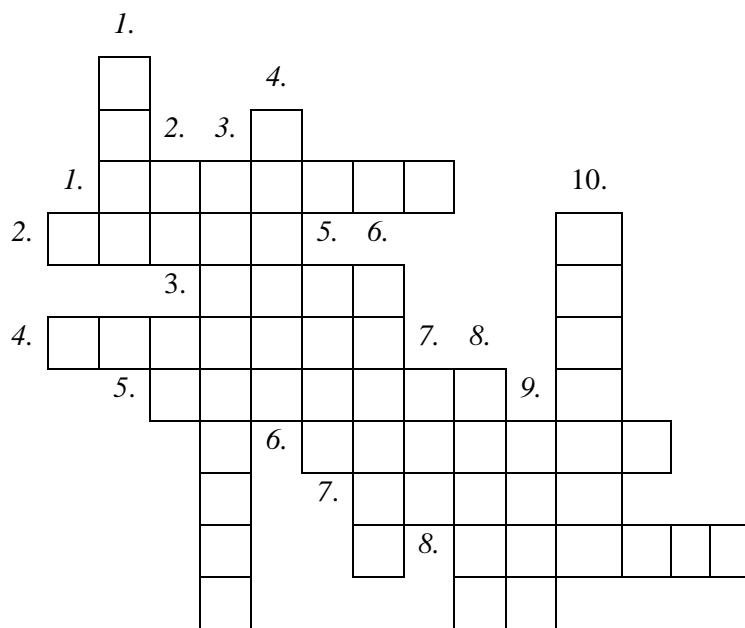
VERTICAL

1. Fidel;
2. Cuvinte cu sens identic sau asemănător;
3. Rafinat;
4. Neprihănit;

și defecte...

- ### ORIZONTAL
1. Culpabil;
 2. Trândav;
 3. Persoană care adoptă fără alegere tot ce este la modă;
 4. Feroce; animalic;
 5. Șiret;
 6. Care atacă fără a fi provocat;
 7. Care uită ușor;
 8. Hidos; groaznic;

- ### VERTICAL
1. Lichid care circulă prin vasele plantelor;
 2. Plantă textilă;
 4. Infam;
 5. Vas de bucătărie;
 6. Molău; prost; (diminutiv)
 7. Unitate de măsură egală cu 100m²; (pl.)

8. Nătărău; prost;
9. Care nu aude bine;
10. Cuprins de apatie;

Test de evaluare

Unitatea de învățare Vocabularul

Citește textul:

„Trec furnici ducând în gură de făină marii saci,
Ca să coacă pentru nuntă și plăcinte și colaci;
Și albinele-aduc miere, aduc colb mărunt de aur,
Ca cercei din el să facă cariul, care-i meșter faur.
Iată vine nunta-ntreagă - vornicel e-un grierel,
Îi sar purici înaintea cu potcoave de oțel;
În veșmânt de catifele, un bondar rotund în pântec
Somnoros pe nas ca popii glăsuiește-ncet un cântec;
O cojiță de alună trag locuste, podu-l scutur,
Cu musteața răsucită șede-n ea un mire flutur;
Fluturi mulți, de multe neamuri, vin în urma lui un lanț,
Toți cu inime ușoare, toți șăgalnici și berbanți.
Vin țânțarii lăutarii, gândăceii, cărăbușii,
Iar mireasa viorică i-aștepta-ndărătul ușii.
Și pe masa-mpărătească sare-un greier, crainic sprinten,
Ridicat în două labe, s-a-nchinat bătând din pinten;
El tușește, își încheie haina plină de șireturi:
- "Să iertați, boieri, ca nunta s-o pornim și noi alături!"

(M. Eminescu)

A. Limba română

1. Extrage din text 4 cuvinte din câmpul lexical al nunții.
2. Identifică în text elementele unui alt câmp lexical.
3. Scrie patru cuvinte din vocabularul fundamental.
4. Scrie sinonimele cuvintelor: *veșmânt*, *îndărătul*, *mărunt*, *glăsuiește*.
5. Scrie antonimele a patru cuvinte din text.
6. Extrage din text patru cuvinte derivate.
7. Scrie câte două derivate de la: *aur*, *boier*.
8. Exemplifică derivate cu sufixele: *-iță*, *-aș*.
9. Scrie diminutivele cuvintelor: *bondar*, *mustața*, *mireasa*, *labe*.
10. Extrage din text o structură în care există personificare.

B. Înțelegerea textului

Rezumă următorul fragment:

„Rătăcit, dulăul de stână a poposit chiar la poarta școlii.

La început, copiii l-au alungat cu pietre, crezând că e turbat. Dar el, tot pe lângă școală a rămas.

S-au împrietenit repede. Când se stârnea o încăierare, intra voinicește între copii și îi despărțea cu capul.

- Ce nume să-i punem? întrebă domnul într-o zi.

- Ghiocel, domnule!

- Ba nu, Brândușel, zise altul.

- Eu zic Ursei, sări o fetiță.

- Nu-i bine. Să-i spunem Duman.

- Stai, mă, că ăsta nu-i bou!

- Bujor să-i zicem!

- Dar ce, e floare? El e voinic ca un leu. Să-i zicem Leu.

- Nu se poate, domnule, leul nu crește la noi, zice unul mai învățat.

- Eu zic să-l botezăm Ciobănilă, spuse dascălul nostru. El vă păzește ca un cioban.

Și Ciobănilă i-a rămas numele.”

(V. Voiculescu - Ciobănilă)